

ENCI SOIT-IL

Citation for published version (APA):

Soete, L. L. G. (2004). ENCI SOIT-IL. *Limburgs Milieu*, 18(1), 14-14.

Document status and date:

Published: 01/01/2004

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

ENCI SOIT-IL

Eind vorig jaar nam Jan de Jong, directeur en boegbeeld van de ENCI afscheid. Na een beroepsleven in dienst van de cementindustrie en de Maastrichtse cementfabriek, gaat De Jong nu met pensioen. Veel is er dan ook in die afgelopen 30 jaar veranderd bij de Eerste Nederlandse Cement Industrie: een nieuw logo, een nieuwe eigenaar en steeds minder werknemers. De ENCI is al lang geen onafhankelijk Nederlands bedrijf meer maar een filiaal van het grote Duitse conglomeraat Heidelberg cement dat met zo'n 37.000 werknemers wereldwijd, één van de groten is in de cementproductie. De ENCI met zijn 400 werknemers is daar een klein radertje in. Het was de verdienste van De Jong, als ENCI directeur, dat de Maastrichtse vestiging buiten alle proporties een eigen aparte identiteit behield. Zo kon en bleef de ENCI het paradepaardje binnen de groep van zuinig gebruik van mergel. Als ingenieur was het levensdoel van De Jong de fabriek zo lang mogelijk van mergel te voorzien, in de diepte en in de breedte tot op de grens met België. En zo moet ook D'n Observant, de kunstmatige heuvel ten zuiden van Maastricht, afgegraven worden want onder die artificiële grondlaag zitten tonnen mergel van bijzonder hoge kwaliteit en als goede technoloog hou je je natuurlijk aan de maximale benutting van wat kan. Voor een delfstofwinnend bedrijf zoals de ENCI, ligt het private belang in het zo maximaal en zo lang mogelijk uitbuiten van de verworven ontgrondingsconcessie. Gezonde bedrijfslogica: men zal pogen de locatievoordelen, mergel vlakbij de deur, in alle kwaliteitstypes beschikbaar, zo lang mogelijk te behouden. Met de hulp van technologische verbeteringen in het productieproces, zuiniger gebruik van mergel en het hergebruik van materialen is men er steeds weer in geslaagd dit voordeel te rekken.

Voor de econoom gaat deze logica echter niet altijd op. Er zal duidelijk een moment zijn waarop de kosten van dieper winnen, van het afgraven van de boventop van de Observant om aan de mergel te komen, uiteindelijk niet opwegen tegen de waarde van de zo ontgonnen mergel. Op zeker moment overschrijden die bijkomende kosten, in het economenjargon de marginale kosten, de bijkomende opbrengsten, de marginale opbrengsten. En met een ander filiaal van hetzelfde grote Heidelberg cement concern vlakbij - de CBR vestiging in Lixhe - is het een fluitje van een cent om de marginale kosten van mergelwinning te vergelijken. En dan wordt al heel snel duidelijk dat verdere mergelwinning in die uitgeholde Sint-Pietersberg geen toekomstperspectief meer heeft. Ik ken de bedrijfs cijfers niet maar het zou mij niet verwonderen als de ENCI nu de handschoen in de ring gooit, en dat het bedrijf bij het ten einde komen van zijn huidige vergunning in 2030 een eind maakt aan mergelwinning uit de Sint-Pietersberg en zich aan de Lage Kanaaldijk in Maastricht weet in leven te houden met het malen van ingevoerde klinker en de distributie van cement. De ENCI zal dan, naast de enorme uitgemergelde krater, de Maastrichtse bevolking nogmaals maar nu

definitief D'n Observant cadeau hebben gedaan.

Eindelijk zal dan het tijdperk van mergelwinning in een stad, beklemd tussen grens en Maas, afgesloten kunnen worden. Dan zal schaarse opnieuw zijn reële economische waarde kunnen krijgen, en respect voor milieu en natuur zal burger en bedrijfsleven opnieuw bij elkaar kunnen brengen. Binnen enkele jaren zal men zich eensgezind afvragen, hoe het kon dat men zo lang de korte termijn economische baten van mergelwinning en cementproductie heeft laten primeren boven de onherroepelijke aantasting van het zo schaarse en precaire mergel natuurlandschap van de Sint-Pietersberg. Het is wat binnen de economie bekend staat als verzonken kosten die het uiteindelijk zo ver hebben laten komen. Wanneer die verzonken kosten hoog zijn zoals in het geval van de ENCI: ovens, gebouwen, kranen, automatische band naar aan- en afvoer ook via de binnenscheepvaart langs de Maas, en natuurlijk ook de verworven concessies, zal een bedrijf geneigd zijn zich vast te binden aan een plek. En zeker ook wanneer dan nog eens de restwaarde van het terrein waarop het bedrijf gevestigd is nul is. Het terrein moet

bij beëindiging van de mergelactiviteiten immers geschonken worden aan Natuurmonumenten voor het symbolische bedrag van fl. 1. Vergelijk het met de situatie waarin men besloten zou hebben dat de Sphinx destijds zijn fabrieksterrein in de binnenstad van Maastricht slechts van de hand kon doen aan de stad voor het symbolische bedrag van f 1,-. De Sphinx zou er nog steeds zitten en de Céramique wijk zou nooit het licht hebben gezien.

Kortom, pas op het moment dat economische alternatieven voor het gebruik van het ENCI-terrein duidelijk naar voren geschoven worden, kan werk gemaakt worden van het onder druk zetten van de ENCI om zijn geluk elders te beproeven. Als die alternatieven er blijken te zijn, wordt immers ook scherp zichtbaar dat we de ENCI hebben toegestaan de Sint-Pietersberg voor een peuleschil steeds verder uit te mergelen.

Die alternatieven zijn er en lopen uiteindelijk niet zo ver uiteen. Het zal duidelijk zijn dat het gewoonweg schenken van het uitgemergelde gebied aan Natuurmonumenten niets zal opleveren en alleen maar de bestendiging van de ENCI op de Sint-Pietersberg als maal-fabriek, afvalverbrandingsoven of mergelbedrijf zal betekenen. Het gebied zal economisch benut dienen te worden: als populair toeristisch gebied met een hoge, zij het sterk aangetaste natuurwaarde; als milieuvriendelijk bedrijventerrein voor hoogwaardige activiteiten; of als woongebied - b.v. een nieuwe 'klein Zwitserland'-wijk in Maastricht. Kortom, er zijn niet echt zoveel alternatieven. Waarom dan ook niet, zoals destijds met Céramique, onze eigen beroemde architect en planoloog Jo Coenen gevraagd een ontwerp te maken van wat planologisch en fysiek zou kunnen. En zoals destijds met de Sphinx gebeurde, kan een gedeelte van de opbrengst gebruikt worden - wel een klein gedeelte, want de ENCI is immers geen eigenaar van de grond, maar juist voldoende - om de ENCI uit te kopen. En dan zullen we eindelijk kunnen zeggen: ENCI soit-il.

Luc Soete